

תוכנית תואר שני במדיניות ותיאוריה של האמנויות M.A

ראש התוכנית: ד"ר ליאת פרידמן

מרכז מגמת אוצרות: מר יגאל צלמונה

יועץ אקדמי: ד"ר דרור פימנטל

רכזת התכנית: גב' קרן כהן

טלפון: 02-5631584

דוא"ל: m.a.prg@bezalel.ac.il

בשנים האחרונות הולך ומתהווה, בארץ ובעולם, שיח תרבותי חדש שבמוקדו גישה רב-תחומית לתרבות על מרכיביה השונים: האמנות, העיצוב והארכיטקטורה נבחנים לאורן של גישות מחקריות שמוקדן במדעי הרוח והחברה. במסגרת זו מתחזק הצורך בדיון תיאורטי ובהכשרה מקצועית בתחומים הנלווים לעולם האמנות והעיצוב: ניהול מוסדות אמנות ותרבות, אוצרות, מוזיאולוגיה, ביקורת האמנות, ההיסטוריה של העיצוב ומדיניות התרבות. תחומים אלו, שמקצתם מסייעים בתיווך בין היוצרת/ת לבין הקהל, הם בעלי חשיבות מכרעת בהתגבשותה של התרבות הישראלית בכלל והמדיניות בנושאי האמנויות בפרט.

העדר מסלולי הכשרה בארץ לאנשי ולנשות מקצוע בתחומים אלו הביא ליצירת מחסור משמעותי בכותבים/ות, מבקרים/ות, אוצרים/ות ומנהלי/ות מוסדות תרבות המוכשרים לתרום לעולם התרבות והיצירה בחברה הישראלית.

אל מול תכניות מ.א. מחקריות העוסקות בהיסטוריה של האמנות והפועלות באוניברסיטאות השונות בארץ, ניכר חסרונה של תכנית מ.א. בעלת אופי מחקרי, הצומחת דווקא בתוך סביבה יוצרת ואשר בוגריה ובוגרותיה יוכלו לתרום הן להיבטים התיאורטיים והן להיבטים המעשיים של התרבות בישראל.

מרכיבי התכנית

התכנית חותרת לשלב בין חקירה תיאורטית של שדה האמנות, העיצוב והתרבות בישראל והבנה מעמיקה במהות האמנות ותולדותיה לבין התמצאות במתרחש בשדה האמנות והתרבות בישראל כיום, מעורבות בו ופעולה בתוכו.

התכנית מיועדת לבוגרי/ות תואר ראשון שהשלימו את התמחותם בעולמות היצירה השונים הנלמדים בבצלאל, במוסדות אחרים לאמנות ולעיצוב או במדעי הרוח והחברה, המחפשים לעצמם מסגרת ייחודית, באמצעותה יוכלו להמשיך את לימודיהם, או לרכוש את הרקע האינטלקטואלי הנדרש להתמחותם המקצועית.

התכנית, על שתי מגמות ההתמחות שבה: מגמת האוצרות ומגמת הכתיבה הביקורתית תעניק לסטודנטים/ות בסיס תיאורטי נרחב בתחום התיאוריות הביקורתיות והמחקר העכשווי בשדה האמנות והתרבות העולמי והישראלי.

מגמת האוצרות - מיועדת להכשרת דור חדש של אוצרים/ות מקצועיים בעלי/ות רקע תיאורטי ומעשי נרחב. מתוך הכרה בחשיבות תהליך ההכשרה של אוצרים/ות, כוללת תכנית הלימודים במגמה מכלול של קורסים המשלבים בין התיאוריה לבין הפרקטיקה של תחום האוצרות למרכיביו אשר תכליתם להעמיק ולהעשיר את יכולות האוצרת/ת כמי שמופקד/ת על התיווך בין היוצרים/ות המוצגים והקהל.

מגמת הכתיבה הביקורתית - מיועדת להכשרת דור חדש של מבקרי/ות אמנות מקצועיים בעלי/ות רקע היסטורי ותיאורטי נרחב, כותבי/ות קטלוגים וכיוצא בזה. תכנית הלימודים במגמה כוללת קורסים המשלבים בין התיאוריה של היצירה לבין הפרקטיקה של הכתיבה תוך שכלול יכולות הכתיבה, הניסוח והביקורת של הסטודנטים.

מגוון הקורסים המוצע בשתי מגמות ההתמחות של התכנית יאפשר לסטודנט/ית לגבש כיוון התמחות מעמיק הן במסלול המחקרי והן במסלול הלא מחקרי. קבוצות הלימוד הקטנות וההנחיה האישית יבטיחו יחס אישי וקרבה בין הסטודנטים/ות לבין המרצים/ות. וסביבת היצירה הייחודית של בצלאל תאפשר לסטודנטים/ות מגע ישיר עם פרקטיקת האמנות והעיצוב כיום.

סגל המרצים והמרצות

ד"ר אורי ברטל
ד"ר אריק גלסנר
ארנה קזין
ד"ר אשר סלה
ד"ר דליה מרקוביץ
ד"ר דרור פימנטל
פרופ' חנה נווה
פרופ' חנן דה לנגה
ד"ר טל בן צבי
יגאל צלמונה
ד"ר יעל כדורי
ד"ר יעל רוזין
ד"ר ליאת פרידמן
נירית נלסון
ניקולא טרזי
ד"ר נעמי מאירי-דן
ד"ר רועי ברנד
פרופ' שולמית ברזלי
ד"ר שמוליק מאירי

תקופת הלימודים

הלימודים יתקיימו בימי רביעי וחמישי. בימי רביעי בבית הנסן ובימי חמישי בבצלאל הר הצופים ירושלים.

היקף הלימודים

הדרישות הלימודיות כוללות 48 נ"ז מתוכן 6 נ"ז לפרויקט גמר ותזה במסלול המחקרי. ו-52 נ"ז מתוכן 6 לפרויקט גמר במסלול הלא מחקרי.

דרישות התוכנית למעבר משנה לשנה וקבלת תואר מוסמך

מעבר משנה א' לשנה ב' מותנה בנוכחות הסטודנט/ית בכל הקורסים אשר הוגדרו במערכת לימודיו, בעמידה בכל החובות, ובקבלת ציון ממוצע של 75 לפחות בכל קורסי החובה (עבור המשך לימודים במסלול הלא מחקרי) או 85 לפחות בכל קורסי החובה (עבור המשך לימודים במסלול המחקרי).

לצורך קבלת תואר M.A, יהא על הסטודנט/ית:

- לצבור 48 נ"ז במסלול המחקרי או 52 נ"ז במסלול הלא מחקרי.
- להגיש פרויקט גמר, כמפורט בהמשך.
- להגיש 2 עבודות בהיקף סמינריון ל-2 מתוך 4 הסמינרים הנלמדים בתכנית.
- נוכחות חובה במפגשי קולוקוויום במהלך השנתיים הראשונות.
- לעמוד בכל הדרישות המנהליות הנדרשות מסטודנט/ית בבצלאל.

מדיניות איחור בהגשת מטלות הקורס

- לא ניתן להגיש באיחור מטלות המוגדרות כמבחן בית, סטודנט שמסיבה כלשהי לא יעמוד במועד הגשת מבחן הבית במועד א' ראשי לגשת למועד ב'.
- עבודות/עבודות סמינר- במקרים חריגים, יש להעביר בקשה להגשה באיחור, על הבקשה להגיע לרכזת התכנית לפני מועד ההגשה בפועל. אישור הבקשה מותנת באישור ועדת ההוראה של התכנית ומרצה הקורס.
- הגשה באיחור ללא סיבה חריגה ומוצדקת, מותנת באישור ועדת ההוראה ומרצה הקורס וזו תוביל להורדה בציון של 5-10 נקודות.
- אי הגשת עבודה בקורס תוביל לרישום מחדש בתשלום בשנת הלימודים העוקבת, במידה וקורס זה לא יתקיים בשנה העוקבת, יהיה על הסטודנט להירשם לקורס אחר ועמוד בדרישות הקורס כשאר הסטודנטים.

פרויקט גמר

פרויקט הגמר מתייחס להיבט מעשי של הלימודים.
הפרויקט מקנה 6 נ"ז והוא חלק בלתי נפרד מחובות התכנית.

על כלל הסטודנטים/ות להתמחות במגמתם, השילוב יעשה בדרכים שונות במסלול האוצרות ובמסלול הכתיבה הביקורתית:

פרויקט גמר במגמת אוצרות:

*התמחות במוסד אמנות- כחלק מפרויקט הגמר מחויב/ת כל סטודנט/ית במגמת האוצרות בהתמחות מעשית במוסד מוזיאוני/גלריה ציבורית גדולה בארץ או בחו"ל. משך ההתמחות 84 שעות מינימום כשבסופה י/תתבקש הסטודנט/ית להציג אישור והערכת איכות תרמתו/ה מן המוסד בו התמחה/תה. העברת בקשות מתקיימת באמצעות מר יגאל צלמונה מרכז מגמת האוצרות. מסלול התמחות אחר הוא אצירת תערוכה בהנחיה מקצועית בגלריה בבניין בצלאל או בחלל אחר.

מטלת הכתיבה- בתחילת ההתמחות מתבקש/ת הסטודנט/ית לעלות שאלה מחקרית אותה ת/ירצה לחקור במהלך ההתמחות. עם סיומה, י/תציג את מסקנותיו/ה כטקסט פרשני- ביקורתי ברמה אקדמית עד 20 ע"מ (היקף מדויק יקבע בהתאם להתמחות). על מטלת הכתיבה להיות בקשר ישיר להתמחות המעשית.

*סטודנטים המעוניינים להשלים לימודים ללימודי תעודת אוצר נדרשים בהתמחות של 84 שעות לפחות באחד המוזיאונים/הגלריות המוכרות ע"י איגוד המוזיאונים.

פרויקט הגמר במגמת הכתיבה הביקורתית:

התמחות בפרויקט הגמר יעשה במסגרת מגזין "אליפסיס", המגזין המקוון של התוכנית. המגזין מופק ומופעל על-ידי סטודנטים וסטודנטיות במגמת הכתיבה הביקורתית בתוכנית בהנחייתו של ד"ר אריק גלסנר, במסגרתו על הסטודנטים/ות להפיק, לערוך ולכתוב.

מטרת המגזין לשמש במה למגוון רחב של מאמרים ורשימות ביקורת בנושאי חברה, תרבות ואמנות, וכן במה לתערוכות וירטואליות. המגזין פועל מתוך שיח תרבותי שבמוקדו גישה רב-תחומית לתרבות על מרכיביה השונים, ומתוך חתירה לשילוב החקירה התיאורטית עם מעורבות ופעולה בתוך שדה האמנות, התרבות והחברה העכשווי.

הנחיית פרויקט גמר

לכל סטודנט/ית מתמחה ת/יותאם מנחה אשר ת/ילוה אותו/ה בתהליך הפרויקט.

התזה במסלול המחקרי

סטודנט/ית שהשלים/מה את הלימודים בשנה א' בציון ממוצע של 85 לפחות רשאי/ת להגיש עבודת תזה במסלול המחקרי. סטודנטים/ות המעוניינים להגיש עבודת תזה במסלול המחקרי ישתתפו בסדנת תזה במהלכה, יגישו הצעת מחקר ראשונית למזכירות התוכנית. ועדת ההוראה של התוכנית תתכנס לדון בהצעה ויועץ ה-M.A של התוכנית יסייע לסטודנט/ית במציאת מנחה לעבודת התזה. עבודת התזה תיבחן על ידי לא פחות משלושה בוחנים, כולם/ן בעלי/ות תואר שלישי בדרגת מרצה בכיר ומעלה. לפחות שניים מהם/ן חברי סגל במוסדות אחרים להשכלה גבוהה הפעילים/ות במחקר, ולפחות אחד/ת מהם חבר/ת סגל באוניברסיטה (כל זאת, בהתאם לנדרש בהחלטת המועצה בדבר לימודים לתואר שני עם תזה במכללות). היקף עבודת התזה יהיה עד 80 עמודים (22,000 סימני דפוס). תלמיד/ה שנבחר/ה למסלול המחקרי ולא הגיש/ה עבודת תזה ת/יוכל להשלים קורסים חסרים לצורך קבלת M.A לא מחקרי עד שנתיים מיום סיום הלימודים בתוכנית.

מבנה התוכנית

מבנה תכנית הלימודים במסלול המחקרי

<u>שנה א'</u>		
12 נ"ז	= 6 ש"ש	6 קורסי חובה מבואיים
8 נ"ז	= 4 ש"ש	4 קורסי בחירה מבואיים
8 נ"ז	= 4 ש"ש	2 סמינרים
28 נ"ז	= 14 ש"ש	סה"כ

* תכנית הלימודים בשנה א' הנה זהה עבור כלל הסטודנטים בתכנית.

שנה ב'

4 נ"ז	= 2 ש"ש	2 קורסים מתקדמים
2 נ"ז	= 1 ש"ש	1 קורס בחירה
8 נ"ז	= 4 ש"ש	2 סמינרים
6 נ"ז	= 1 ש"ש	1 פרויקט גמר
20 נ"ז	= 8 ש"ש	סה"כ

סה"כ לימודי התכנית במסלול המחקרי: 22 ש"ש = 48 נ"ז.
עמידה בדרישות פרויקט גמר והתזה מהווה תנאי להשלמת החובות האקדמיים.

מבנה תכנית הלימודים במסלול הלא מחקרי

שנה א'

6 קורסי חובה מבואיים	=	6 ש"ש	12 נ"ז
4 קורסי בחירה מבואיים	=	4 ש"ש	8 נ"ז
2 סמינרים	=	4 ש"ש	8 נ"ז
סה"כ	=	14 ש"ש	28 נ"ז

* תכנית הלימודים בשנה א' הנה זהה עבור כלל הסטודנטים בתכנית

שנה ב'

2 קורסים מתקדמים	=	2 ש"ש	4 נ"ז
3 קורסי בחירה	=	3 ש"ש	6 נ"ז
2 סמינרים	=	4 ש"ש	8 נ"ז
פרויקט גמר	=	1 ש"ש	6 נ"ז
סה"כ	=	10 ש"ש	24 נ"ז

סה"כ לימודי התכנית במסלול הלא מחקרי: 24 ש"ש = 52 נ"ז.
עמידה בדרישות פרויקט הגמר מהווה תנאי להשלמת החובות האקדמיים.

**פירוט הקורסים
שנה א'**

לימודי חובה

סמסטר א'

נקודות זכות	שם המרצה	שם הקורס
2 נ"ז	ד"ר דרור פימנטל	מילון מונחי הביקורת א'
2 נ"ז	ארנה קזין	סדנה בכתיבת ביקורת תרבות
2 נ"ז	ד"ר שמואל מאירי	סוגיות במוזיאולוגיה
2 נ"ז	יגאל צלמונה	אמנות ישראלית בראי ההיסטוריה
4 נ"ז	ד"ר דליה מרקוביץ	סמינר: אמנות וזהות

כמו כן, נוכחות נדרשת במפגשי קולוקוויום- א+ב
בהנחיית, ד"ר ליאת פרידמן, ניקולא טרזי ונירית נלסון

סמסטר ב'

שם הקורס

נקודות זכות	שם המרצה	שם הקורס
2 נ"ז	ד"ר דרור פימנטל	מילון מונחי הביקורת ב'
2 נ"ז	ד"ר ליאת פרידמן	המעשה הביקורתי
4 נ"ז	ד"ר רועי ברנד	סמינר: שדה האמנות

כמו כן, נוכחות נדרשת במפגשי קולוקוויום- א+ב
בהנחיית, ד"ר ליאת פרידמן, ניקולא טרזי ונירית נלסון.

לימודי בחירה

על כל סטודנט בשנה א' לבחור 4 קורסי בחירה

סמסטר א'

שם הקורס

נקודות זכות	שם המרצה	שם הקורס
2 נ"ז	נירית נלסון	פרקטיקות אוצרותיות
2 נ"ז	פרופ' שולמית ברזלי	נקודות מפגש בין תיאוריה מודרנית ושירים על ציורים
2 נ"ז	ד"ר טל בן צבי	אמנות פלסטינית ותיאוריה פוסט קולוניאלית
2 נ"ז	ד"ר דרור פימנטל	על המבט
2 נ"ז	ד"ר רועי ברנד	*ביקורי סטודיו
2 נ"ז	ד"ר אשר סלה	תרבות וזהות בעידן הגלובלי

*הקורס ביקורי סטודיו יתקיים בימי ראשון בסלמה 60 תל אביב אחת לשבועיים בין השעות 12.00-15.30

סמסטר ב'

שם הקורס

נקודות זכות	שם המרצה	שם הקורס
2 נ"ז	ד"ר נעמי מאירי- דן	מתולדות האמנות לתרבות חזותית – שדות ומתודולוגיות
2 נ"ז	ד"ר שמואל מאירי	מוזיאונים, לאומיות, זהות
2 נ"ז	ד"ר רועי ברנד	הארכיאולוגיה של החושים
2 נ"ז	יגאל צלמונה	אוצרות ועיצוב תערוכות בין תיאוריה לפרקטיקה
2 נ"ז	ד"ר יעל כדורי	הטקסט הפרפורמטיבי: כתיבה על אמנות חזותית בת חלוף
28 נ"ז		סה"כ

שנה ב'
מגמת כתיבה ביקורתית
לימודי חובה
שם הקורס

נקודות זכות	שם המרצה	שם הקורס
2 נ"ז	ארנה קזין	סדנה בכתיבה ביקורתית- מהמניפסט אל המסה
2 נ"ז	פרופ' חנה נווה	נרטיב המסע: נסיעה, הגירה ונדודים
4 נ"ז	ד"ר אריק גלסנר	סמינר- על תרבות ועל ביקורת תרבות
4 נ"ז	ד"ר ליאת פרידמן	סמינר – האם האמנות היא שפה?
6 נ"ז	ד"ר אריק גלסנר	פרויקט גמר- מגזין אליפסיס

כמו כן, נוכחות נדרשת במפגשי קולקוויום א+ב בהנחיית, נירית נלסון, ד"ר ליאת פרידמן וניקולא טרזי

שנה ב'
מגמת אוצרות
לימודי חובה
שם הקורס

נקודות זכות	שם המרצה	שם הקורס
2 נ"ז	נירית נלסון	אוצרות במבט ביקורתי
2 נ"ז	פרופ' חנה נווה	נרטיב המסע: נסיעה, הגירה ונדודים
4 נ"ז	ד"ר טל בן צבי	סמינר: המוזיאון בין היסטוריה והתיאוריה
4 נ"ז	ד"ר ליאת פרידמן	סמינר: האם האמנות היא שפה?
6 נ"ז	הנחייה אישית	פרויקט גמר

כמו כן, נוכחות נדרשת במפגשי קולקוויום א+ב בהנחיית, נירית נלסון, ד"ר ליאת פרידמן וניקולא טרזי

לימודי בחירה - פתוחים לשתי המגמות
על סטודנט במסלול מחקרי לבחור קורס בחירה 1
על סטודנט במסלול שאינו מחקרי לבחור 3 קורסי בחירה

נקודות זכות	שם המרצה	שם הקורס
2 נ"ז	נירית נלסון	פרקטיקות אוצרותיות
2 נ"ז	פרופ' שולמית ברזלי	נק' מפגש בין תיאוריה מודרנית ושירים על ציורים
2 נ"ז	ד"ר טל בן צבי	אמנות פלסטינית ותיאוריה פוסט קולוניאלית
2 נ"ז	ד"ר דרור פימנטל	על המבט
	נירית נלסון	תערוכה De Facto - שנת, אחת לשבועיים
2 נ"ז	ד"ר רועי ברנד	*ביקורי סטודיו
2 נ"ז	ד"ר ליאת פרידמן	אנחנו זה לא כולם.
	ד"ר יעל רוזין	
2 נ"ז	ד"ר טל בן צבי	קטלוגים
2 נ"ז	ד"ר אשר סלה	הקולנוע בין האמנויות
2 נ"ז	ניקולא טרזי	- The distribution of contemporary art באנגלית- מספר המקומות מוגבל.
2 נ"ז	ד"ר אורי ברטל	**עיצוב עכשווי וביקורת תרבות- מס המקומות מוגבל.
2 נ"ז	ד"ר ליאת פרידמן	מי מחד.ת מביקורת? על מושג הביקורת – מספר המקומות מוגבל. שנת, אחת לשבועיים

*הקורס ביקורי סטודיו יתקיים בימי ראשון בסלמה 60 תל אביב אחת לשבועיים בין השעות 12.00-15.30
** הקורס עיצוב עכשווי וביקורת תרבות פתוח להרשמה במסגרת תכנית התואר השני בעיצוב תעשייתי ויתקיים בבית הנסן

24 נ"ז
20 נ"ז

סה"כ למסלול בלי תזה
סה"כ למסלול עם תזה

שינויים בידיעון בצלאל

רשויות המחלקה והאקדמיה רשאיות לערוך שינויים ותיקונים בתכנים המופיעים בידיעון זה, להוסיף עליהם, לגרוע מהם או לבטלם בכל עת במהלך שנת הלימודים. הודעה על כל שינוי כאמור, תפורסם במודעות בלוחות המחלקה ו/או בדרך ראויה אחרת. השינויים מחייבים את כלל הסטודנטים, גם אם נקבעו או נכנסו לתוקף לאחר שהחלו את לימודיהם.

רשימת הקורסים

שנה א' לימודי חובה

מילון מונחי הביקורת: תיאורטי והיסטורי א' + ב' ד"ר דרור פימנטל קורס חובה 2 ש"ש, 4 נ"ז

הקורס יעקוב אחרי התהוות המחשבה האסתטית – על מושגי היסוד שלה – למן התקופה הקלאסית ועד המאה ה-20. הסמסטר הראשון ייפתח בדיון במחשבת האמנות של אפלטון ואריסטו. בהמשך נעקוב אחרי התפתחות המחשבה האסתטית מהרנסנס ועד המאה ה-18, תוך דיון בהוראציוס, יום, לסינג, וינקלמן, קאנט והרומנטיקה. הסמסטר השני יוקדש לדיון במחשבה האסתטית למן סוף המאה ה-19 ועד המאה ה-20. במסגרת זו נדון במחשבתם האסתטית של ניטשה, בנימין, היידגר, הפורמליזם הסטרוקטורליזם והפוסט-סטרוקטורליזם.

*תרגול קריאה- אחת לשבועיים תתקיים קבוצת תרגול קריאה לטקסטים הנלמדים בקורס

סדנה בכתיבת ביקורת תרבות ארנה קדין קורס חובה 2 ש"ס, 2 נ"ז

מטרת הסדנה היא להעמיק את היכרותם של הסטודנטים עם שדה ביקורת התרבות, על הסוגות הספרותיות השונות המובילות אותו, בשני תחומים עיקריים:

1. ביקורת אקטואלית על יצירות התרבות ומוצריה – רשימות ביקורת על תערוכות, מופעים, ספרים – המופיעה באופן מסורתי בעיתונים ובכתבי עת ובאחרונה גם בבלוגים ומגזינים מקוונים.
2. ביקורת התרבות במובן הרחב, הסוציולוגי – מסות של ביקורת על אודות הנורמות, הערכים והסמלים המשותפים לחברה [כולל יצירות התרבות ומוצריה] – כפי שזו מופיעה באופן מסורתי בכתבי עת ובספרים.

בסדנה נכיר כמה יצירות של ביקורת תרבות, שיסמלו נקודות ציון בהתפתחות הביקורת בתחום התרבות, מ"הדרשה על ההר" של ישו, דרך "וואלדן" של הנרי דיוויד תורו, "חדר משלך" של וירג'יניה וולף ו"תולדות המיניות" מאת מישל פוקו, ועד ליצירות עכשוויות של ביקורת תרבות ובהן "כלכלה בגרוש" של ברברה ארנרייך, "אומת המזון המהיר" מאת אריק שלוסר, "נו לוגו", מאת נעמי קליין, ו"להתבונן בסבלם של אחרים" מאת סוזן סונטג.

בסדנה תעכב על סוגת הביקורת האקטואלית של יצירות התרבות ומוצריה, נשוחח על שקיעתה בשנים האחרונות של הסוגה הזאת, ונתוודע ליצירות של ביקורת ספרות במיטבה – יצירות שמקיימות שיחה עם היצירה ועם הקוראים – מהעת האחרונה.

ואולם עיקרה של הסדנה הוא עצם ההתנסות בכתיבת ביקורת. בסדנה יוזמנו הסטודנטים לעמוד בסטנדרטים של כתיבה במיטבה: דיוק, כנות, חקירה; הם יונחו לרכוש כלים של ביקורת תרבות – התבוננות במניעים ובכוחות הפועלים בחברה; הם יודרכו לשאול שאלות על המובן מאליו. ז'אנר הביקורת הוא סוגה ספרותית העומדת בזכות עצמה, בעלת סט של ערכים וסטנדרטים, והסטודנטים ילמדו להכירה תוך כדי כתיבה. במהלך הסדנה יתבקשו הסטודנטים לבחור יצירה אחת אקטואלית – יצירה ספרותית, יצירת אמנות, מופע או מחזה – ולכתוב עליה רשימת ביקורת מהסוג העיתונאי. וכן, יתבקשו הסטודנטים לבחור תופעה חברתית שמעניינת אותם בישראל כיום, ולכתוב על אודותיה חיבור של ביקורת תרבות במובן הרחב – בהיקף ובאיכות שמתאימים לפרסום בכתב עת.

סוגיות במוזיאולוגיה

ד"ר שמואל מאירי

קורס חובה

2 ש"ס, 2 נ"ז

מוזיאולוגיה היא תחום דעת חדש באופן יחסי העוסק בחקר המוזיאון על היבטיו השונים. מה הוא מוזיאון? מה היא מוזיאולוגיה? מה המשותף למוזיאונים השונים ובמה מתייחד מוזיאון האמנות מן המוזיאונים למדע, לטבע, להיסטוריה, לאתנוגרפיה וכו'? הקורס מתמקד בפרספקטיבות השונות של חקר המוזיאונים והפרקטיקה המוזיאלית, תוך הצגת מקרי בוחן של נושאים המעסיקים הן את הממסד המוזיאוני והן את המחקר האקדמי. דגש יושם בארבעה היבטים מרכזיים: האוסף, החלל, התצוגה והמבקרים, על יחסי הגומלין ביניהם ועל השתנותם ברוח הזמן. הסוגיות שידונו יוצגו הן בחיתוך היסטורי והן בחיתוך תכני וגיאוגרפי. תדון ההגדרה המשתנה של המושג מוזיאון, אוספים, מיון, טקסונומיה וייצוג. מושגי היסוד אותנטיות, מקור (provenance) ו"קאנון" ידונו בפירוט רב כמו גם מקומה של התערוכה – בין קבוע לארעי, בין דידיקטיקה לפופולזם, והתפתחות אדריכלות המוזיאונים ממקדש ל"קליפה ריקה". דגש מיוחד יושם על המוזיאולוגיה החדשה, תהליכי הדמוקרטיזציה של המוזיאונים וחווית המבקר.

אמנות ישראלית במבט היסטורי

יגאל צלמונה

קורס חובה

2 ש"ס, 2 נ"ז

השיעור יציג את תולדות האמנות הישראלית בהקשר היסטורי, סוציולוגי ופוליטי. בכל שיעור נדון בתקופה היסטורית מסוימת ונקרא טקסטים מכוננים שהתייחסו אליה ולתופעות המאפיינות אותה. ננסה לבדוק אם ניתן להגדיר תאימות מכל סוג שהוא בין אירועים והתרחשויות היסטוריות לבין אפיוני האמנות שנוצרה במקביל להם. הסוגיות העיקריות שנדון בהם במסגרת השיעור קשורות למאבקים על הבניית זהות קולקטיבית באמצעות האמנות, המאבקים במסגרת גיבוש קנון אמנותי ושאלת הזיקה בין האמנות למקום ולמזרח ולתפיסת הגוף. המרחב והגוף יהיו שני הצירים העיקריים של הדיון בכל אחד מן הפרקים. הקורס יחל בבחינת האמנות ככלי להבניית אומה יהודית ולשיווק הרעיון הציוני הכללי בשלהי המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20 ויסתיים בניסיון להבין את ההקשר הפוליטי-חברתי שבתוכו מתקיימת האמנות בימינו אלה.

סמינר: אמנות וזהות

ד"ר דליה מרקוביץ

סמינר חובה

4 ש"ס, 4 נ"ז

סמינר זה מוקדש לבחינת הזיקה שבין אמנות וזהות, תוך שימת דגש על דפוסים ההזדהות השונים שנרקמו בין האובייקט האמנותי הלוקאלי לבין נמעניו בהקשר הלאומי הישראלי. בתוך כך נעמוד על תפיסות שונות שהנחו את הגדרת המושג זהות (לאומית): מודלים פרימורדיאליים-מהותניים, מודלים שהעלו על נס את כושר הדימיון וההמצאה האנושיים, והבניות "חד-פעמיות", זמניות ונזילות המתגבשות (ומתפרקות) סביב נושא, סוגיה או דילמה ספציפיים. תפיסות אלה ישמשו כרקע לבחינת המופעים שלבש שדה האמנות המקומי ומאפייניו החברתיים והפוליטיים. בין היתר נדון באופנים בהם ביקש האובייקט האמנותי ליצור זהות לאומית לכידה ומגובשת, ובמעבר מעיסוק בקולקטיב ה"גדול", במטא-נרטיבים, בהגדרות ובגבולות, לעיסוק בפן הדינמי, הזמני וה"לא יציב" של השייכות וההזדהות.

קולוקוויום-

2 ש"ש, ללא נ"ז (שנתי, אחת לשבועיים נוכחות נדרשת)

נירית נלסון, ד"ר ליאת פרידמן, ניקולא טרזי

הקולוקוויום השנתי של תכנית התואר השני במדיניות ותיאוריה של האמנויות בשיתוף תכנית התואר השני באמנויות, ייפגש אחת לשבועיים ובמהלכו ירצו מרצים ומרצות, אוצרים/ות ואמנים/יות מהארץ ומחולל.

נושא הקולוקוויום בשנה זו הוא אסטרטגיות ותצורות אוצרותיות. כל אחד ואחת מהמרצים/ות, בכל מפגש, יציגו דרך פעולה, ידגישו נקודת מבט, יפתחו קונספט ויתארו פרויקטים המאירים אספקטים

שונים בפרקטיקות האוצרותיות העכשוויות.
מהו מרחב הפעולה של אוצר/ת? מהי תערוכה? מהו אוסף? ומהי אספנות? מיהו הקהל? מה תפקידו
במערך התערוכתי? היכן פעולה אמנותית יכולה להתקיים? ועוד.

מטרת הקולוקוויום השנה היא לחשוף את קהל הסטודנטים והסטודנטיות לאופקים חדשים בתחום
האוצרות ולהעלות לדין פורמטים חדשים לפעולה בתחום.
פירוט ההרצאות יפורסם בהמשך.

המעשה הביקורתי

ד"ר ליאת פרידמן

קורס חובה

2 ש"ס, 2 נ"ז

השאלה מהי ביקורת (criticism) ומהו מעשה הביקורת (critique) – כלומר, מהי ההבחנה בין
ביקורת ומעשה הביקורת – היא שאלה חשובה, ללא ספק. בקורס זה נתמקד לא רק בהבחנה
שבניהם אלא גם בפעולה שכל אחד מהם עושה. נבחן את האופן שבו ביקורת ומעשה הביקורת
פועלים במישור התיאורטי, ברובד החברתי ובשדה האמנות. נדון באפקט של שתי הפעולות וננתח
את האמצעים שמאפשרים את פעולתם. לצורך כך, נתמקד במספר ביקורות ומעשי ביקורת ונשווה
ביניהם. ההשוואה תאפשר לשאול: מהי מטרת הביקורת? ותחת אלו תנאים הביקורת ומעשה
הביקורת מצליחים להשיג את מטרתם?

ההשוואה תתמקד בכמה מקרים, באמצעותם נדון במשמעות הביקורת ובהשפעתה על מעשה
הביקורת שבא בעקבותיה. כך נבחן מעשי ביקורת פמיניסטית - כתבים ביקורתיים ומעשי מחאה
שנועדו לשנות מבנים חברתיים; ננתח פעולות ביקורת פוסט-קולוניאליסטיות - לא רק ביקורות על
מדיניות קולוניאליסטית אלא גם על מעשי גזענות והגזעה; ונחקור כתבי ביקורת של הקהילה
הלהט"בית והקווירית; באמצעות דוגמאות אלו נבחן אם פעולות הביקורת ומעשה הביקורת מייצרים
תנאים המאפשרים לנו לראות, לזהות או לחוות משהו שונה, דבר מה שלא זוהה עד כה ככזה.
כלומר, נחקור את יכולתו של מעשה הביקורת לחשוף את מה שעד לחשיפתו נותר בלתי ניתן
לחשיבה.

סמינר: שדה האמנות

ד"ר רועי ברנד

סמינר חובה

4 ש"ס, 4 נ"ז

הסמינר נועד לספק מסגרת תרבותית רחבה לדיונים בשאלות אסתטיות, אתיות ופוליטיות שמגדירות
ומאתגרות את העוסקים בשדה האמנות. בתחילת הסמסטר נסקור שאלות מרכזיות כמו מהי אמנות,
כיצד היא התפתחה וכיצד היא קשורה לצורות חיים, לאופני התבוננות, לתרבות ולסגנון. בהמשך
נרחיב על אמנות עכשווית, אמנות ישראלית ועל הקשר שבין אמנות לחברה ולמרחב הציבורי והעיר.
נחקור שאלות אלו ואחרות מזווית תרבותית רחבה באמצעות קריאה בטקסטים פילוסופיים וסיפורים
ובעזרת יצירות אמנות וסרטים. במסגרת הסמינר נבקר ונארח נציגים חשובים של שדה האמנות
המקומי והבינלאומי—מבקרים, אוצרים, אמנים ומנהלי מוסדות אמנות.

לימודי בחירה
על כל סטודנט לבחור 4 קורסי בחירה
מסטר א'

פרקטיקות אוצרותיות
נירת נלסון
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז

הקורס יבחן סוגיות עכשוויות באוצרות, ויציע לסטודנטים/ות הן תשתית טקסטואלית והן תשתית פרקטית. במהלך הקורס ננתח את התיאוריות השונות על מקרי מבחן של תערוכות שונות מהארץ ומהעולם. חלק ראשון: מבוא הסטורי- חיבור כלכלי וטכנולוגי שמסביר את ההלימה בין פיתוחים טכנולוגיים, שגשוג כלכלי ועמדות פוליטיות בעולם ביחס לפיתוחו של מעשה האוצרות. תערוכות אינטימיות לעומת תערוכות ענק כמו ביאנלות ודוקומנטות, אסתטיקת היחסים של שנות ה-90, המעבר מצפייה להשתתפות ועד רנסייר של היום. חלק שני: פיתוחם של כלים תיאורטיים (ולא תיאוריים) לדיון על אמנות. נדון ונסביר כמה גישות של אוצרים כיום. נעיין בטקסטים ובגישות שנוסחו בביאנלות ובדוקומנטות ספציפיות, עיסוק בשאלות של היררכיה בחלל, מי הוא הצופה ואיך מתייחסים אליו, מהי התייחסות לצופה מול משתתף, סוגסטיביות דרך הבנייה מרחבית וכן שאלות של ביקורת חברתית דרך גבולות השיח וגבולות החלל.

נקודות מפגש בין תיאוריה מודרנית ושירים על ציורים – הקורס יתקיים באנגלית
פרופ' שולמית ברזלי
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז

Intersections between Modern Literary Theory and Ekphrastic Poetry
This course will examine theoretical approaches that helped to shape twentieth-century interpretive practices and continue to have a formative influence to the present day. After reading essays that represent each approach and discussing their distinctive contributions to contemporary theory and criticism, the focus will shift to ekphrastic poetry: to poems about artworks, or verbal representations of visual representations which, in varying ways, offer illustrative examples of the different theories discussed. Theory may thus provide modes of access to a special genre of poetry, and this poetry, in turn, may demonstrate other ways to read theory.

אמנות פלסטינית ותיאוריה פוסט קולוניאלית
ד"ר טל בן צבי
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז

בלימודי אמנות ותרבות "עולם שלישי" ו"פוסט קולוניאלי" הם מושגים הקשורים זה בזה אך בלתי-רציפים הבאים לתאר ולהגיב על מצב גלובלי עכשווי. במהלך ארבעים השנה האחרונות מושגים מעוררי-ויכוח אלו מוקמו לצד רעיונות של אוריינטליזם, לאומיות, פוסט-לאומיות, דה-קולוניאליזם, רב-תרבותיות, אתנוגרפיה, שיח מיעוטים, פוליטיקת זהות, מגדר, תפוצה וגלות. קורס זה יציג באופן ביקורתי פרדיגמות אלו תוך כדי דיון בדימויים מאמנות פלסטינית עכשווית. דגש יושם על ייצוג הזהות של אמנים פלסטינים המתגוררים בישראל.

נושא נוסף שיבחן בקורס הוא הדרך שבה מיגדר נבנה בצומת של יחסי כוח אחרים כגון יחסי כוח בין חברה, טריטוריה ולאומיות. דגש מיוחד יינתן לאמנות ככלי לתגובה למציאות חברתית פוליטית. מאמנות המתעדת אירועים פוליטיים עד אמנות מחאה. בהקשר זה ידונו היחס בין היסטוריה פוסט קולוניאלית למדיה ותיעוד. מאגר דימויים קולקטיבי והבניית זיכרון קולקטיבי. "עמדת דובר" (הגדרת מיקום/מוצא/ג'נדר) כנקודת מוצא לביקורת של תכנים ושל ייצוג הנוגעים לריבוד החברתי-פוליטי. בהקשר זה תשאל השאלה האם אמנות פלסטינית עכשווית היא בהכרח פוליטית? האם ליצירות אמנות יש השפעה חברתית ופוליטית? ומהם השינויים המרכזיים שחלו במהלך המאה ה-20 וה-21 באמנות פלסטינית עכשווית וכיצד הם השפיעו על שדה האמנות הפלסטינית העכשווית כפי שאנו מכירים אותו כיום.

על המבט
ד"ר דרור פימנטל
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז

המבט הוא אחת התמות המרתקות והעמוקות ביותר בשיח הפילוסופי והפסיכואנליטי של ימינו, אשר נוגעת בשאלות עקרוניות בדבר מבנה הסובייקט והיחס שלו אל עצמו, אל העולם ואל האחר. במסגרת הקורס נתבונן ביצירות אמנות העוסקות במבט, ונקרא בטקסטים משל מישל פוקו, עמנואל קאנט, מרטין היידגר, עמנואל לוינס, ז'אן-פול סרטור וז'ק לאקאן. בתוך כך נערוך מעין מיפוי של מבטים: המבט הכובש, המבט הפוגש, המבט הרשמי, המבט החטוף, המבט החוזר, מבט הריבון, מבט האל ומבטו של האחר.

תרבות וזהות בעידן הגלובלי
ד"ר אשר סלה
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז

גלובליזציה, פוסט מודרניזם, מהפכת המידע, הם נושאים שנכנסו לשיח הציבורי העכשווי, בתחומים כגון: פילוסופיה, אדריכלות, כלכלה, אנתרופולוגיה. בקורס זה נביא הסברים ופרשנויות של מושגים אלה בהקשר של סוגית הזהות והרב-תרבותיות, בהתבסס על מספר מיקרי מבחן בהקשרים תרבותיים ובמסורות היסטוריות שונים. ננסה להראות הן את החשיבות התיאורטית של השיח הפילוסופי אודות הגדרות הזמן והמרחב בהם אנו חיים והן את השפעת ההקשר החדש הסוציאקונומי בייצור ובתכנון מוצרי צריכה. כמו כן קורס זה יעסוק ביחסי הגומלין בין הכוחות הגלובליים והלוקליים בעולם העכשווי ובמסגרתו נארח מרצים מובילים בתחום הפרקטיקה והתאוריה בארץ

*ביקורי סטודיו
ד"ר רועי ברנד
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז

*הקורס יתקיים בסמסטר א' בימי ראשון בסלמה 60 אחת לשבועיים בין השעות 12.00-15.30

הקורס מבוסס על מפגשים של הסטודנטים מהתכנית לאוצרות וביקורת בסטודיו של תלמידים בתכנית לתואר שני באמנויות. ניפגש כל שבועיים בתל אביב. לאחר שיחה קצרה נתחלק לזוגות וכל זוג יבקר בסטודיו של שלושה אמנים. כך נתנסה באחת מהפרקטיקות החשובות של עולם האמנות שלעיתים נותרת מאחורי הקלעים. מלבד ההיכרות בין הסטודנטים, האוצרים והאמנים נדון גם בעבודה בסטודיו מול תצוגה במרחב ציבורי, במחקר של אמנות מול מחקר באמצעים אמנותיים, ובקשר בין האמן לאוצרת ובין האמנית למבקר. ננסה ליצור אווירה פתוחה ומפרה ותמיד נעדיף ביקורת במובן של ביקור והכנסת אורחים על פני ביקורת במובן שיפוטי.

מסטר ב

מתולדות האמנות לתרבות חזותית – שדות ומתודולוגיות

ד"ר נעמי מאירי- דן

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

היסטוריון האמנות ה"מודרניסט" ידע את גבולות השדה שעליו הופקד, כשם שהיה אמן על הכלים המתודולוגיים שניתנו בידיו. תחומי התוכן הרלוונטיים לו התקיימו בגזרות המוגדרות היטב של הציור-פיסול-אדריכלות. זאת ועוד; ברב המחלקות לתולדות האמנות (בוודאי בישראל) לא העזו במשך שנים לעזוב את גבולותיה של "תרבות המערב".

מן הידועות, שבעשורים האחרונים נפרצו הגבולות, הן ככל שהדבר נוגע בשדה המחקר הן ככל שהוא נוגע במתודולוגיות המחקר. השיח ה"פוסטמודרניסטי", שהלך ונפתח לסוגיות רב-תחומיות ובינתחומיות, החל לכרוך תחת מטריית העל של "התרבות החזותית" את המדיה המסורתית של האמנות ה"גבוהה" ומדיה שונים של תרבות פופולרית (למן הקולנוע והקומיקס, עבור באופנה ועיצוב תעשייתי וכלה בגרפיטי, שערי מגזינים, ממשקים אינטראקטיביים ורשתות חברתיות). בהכרח, החל המחקר המתהווה בשדה החדש להידרש לסוגיות הנוגעות במתודולוגיות היאות לו ובבסיסים התיאורטיים שעליהם הוא אמור להישען, כמו גם בשאלות שאותן עליו לשאול. וכך, בעוד שלעתים נדמה כי הדיסציפלינה המסורתית של תולדות האמנות פושטת את הרגל, עולות ופורחות אופציות מחקר/ כתיבה חלופיות, הממירות מערכת קודים (שלא לומר, חוקים) אחת באחרת ומערערות זו על הלגיטימיות והרלוונטיות של זו.

קורס זה יבקש להציע אופציות שונות לקריאה של הדימוי החזותי (באשר הוא) לאורן של מתודולוגיות מגוונות. המקרים המרתקים הם אלו שמייצרים הצרחה (או שילוב) בין מושאי המחקר לבין תחומי דעת, דרכי התבוננות ודיסציפלינות שונים (למשל, שימוש בכלים של מדעי החברה, ובעיקר תקשורת וסוציולוגיה, לצורך ניתוח יצירות אמנות ו/או שימוש במתודולוגיה המסורתית של תולדות האמנות לצורך ניתוח דימויים פופולריים). כמו כן, נידרש במהלכו של הקורס לסוגיות ספציפיות העומדות מאחורי הבחירה במושאי מחקר מסוימים ו/או בשיטות מחקר מסוימות. למשל:

- מה עומד מאחורי זניחתם של מושאי מחקר מסוימים והעדפה של חדשים על פניהם?
- מה תפקידו של החוקר (היסטוריון אמנות, פילוסוף/אסתטיקן, מבקר תרבות, אוצר, יוצר ועוד) בהגדרת הקאנון ובהמרת קאנון אחד באחר/ים?
- מה מקומם ותפקידם של תצורות שיח חדשות וקהילות פרשניות שונות בחקר העבר/ הדימוי?
- מה בין שימת הדגש על "אתר היצור" (או "כוונת המחבר") לבין שימת הדגש על "אתר ההפצה/צריכה" (או "המבט")?
- מה בין מחקר היסטורי לביקורת ובין טקסט אקדמי לטקסט אישי?
- מה מקומן של אופנויות (modalities) כתיבה שונות (אקדמיות, אוצריות, מסאיות, אישיות וכו') ו/או פלטפורמות כתיבה שונות (כתבי עת מדעיים, קטלוגים של מוזיאונים, בלוגים וכו') בשיח התרבות החזותית?

מוזיאונים, לאומיות וזהות

ד"ר שמואל מאירי

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

"מפקד, מפה, מוזיאון". אלו הם שלושת הסמנים העיקריים בהבניית מדינת הלאום, לשיטתו של בנדיקט אנדרסון (*קהילות מדומיינות*, 1999). בקורס זה נבקש להתמקד במוזיאונים ולהידרש לסוגיית מקומם בהבניית הלאומיות, בחיזוקה ובהנחלתה.

במוקד הדיון תעמודנה הסוגיות הבאות: כיצד נרתמים/מגויסים כל תחומי הדעת, מאמנות והיסטוריה ועד מדע וטכנולוגיה, לחישול האתוס הלאומי תחת קורת הגג המוזיאונית? איזה תפקיד ממלאים המוזיאונים בעיתות של לאומיות משתנה/מתחדשת, כמו למשל ברפובליקות של ברית המועצות המתפרקת או יוגוסלביה. מה מקומו של המוזיאון הלאומי במדינות רב אתניות/ רב תרבותיות כמו מדינות אמריקה (הצפונית והדרומית)? מה מקומה של קורבנות במוזיאון הלאומי? ובאיזו מידה מיצג המוזיאון הלאומי את הלאומיות והלאום?

דגש מיוחד יושם בבחינת מקומם של מוזיאונים בלאומיות הישראלית תוך התמקדות בנושאי מפתח דוגמת הניסיונות (הכושלים והצלחים כאחד) לייצר קונצנזוס/קאנון רחב ככל שניתן, הפוליטיזציה של המוזיאונים, הגמוניה אל מול ריבוי נרטיבים היסטוריים/חברתיים, קבוצות שוליים וחתרנות "אנטי לאומית" בשיח המוזיאלי.

הקורס מלווה בסיוורים לימודיים.

הארכיאולוגיה של החושים

ד"ר רועי ברנד

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

בשיעור זה נעקוב אחר האופנים השונים בהן התחושות הובנו וניבנו ביחס לתודעה, לחברה, לכלכלה לרפואה ולפוליטיקה. המסע שלנו יתחיל בזמן העתיק עם המאמר של אריסטו על הנפש וימשך דרך ימי הביניים עם הוודיזם של אוגוסטין ועד לדיונים עכשוויים על הפוליטיקה של החושים. האם ניתן לחוש שאנו קיימים בהעדר תודעה? האם ניתן להרגיש את ההרגשה? מה הקשר של תחושת ההתעוררות או השינה לאסתטיקה ולאנסטזיה? כיצד אנו חשים את המרחב והזמן והאם יש לאופני החישה היסטוריה? מה הקשר בין החושים השונים, האם סינסטזיה היא מצב נורמלי וכיצד החושים קושרים או מבדילים אותנו מחיות אחרות? נחקור שאלות אלו ואחרות מזווית תרבותית רחבה באמצעות קריאה בטקסטים פילוסופיים וספרותיים ובעזרת יצירות אמנות וסרטים.

אוצרות ועיצוב תערוכות בין תיאוריה לפרקטיקה

יגאל צלמונה, פרופ' חנן דה לנגה

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקורס יאפשר לסטודנטים להכיר באופן אינטימי את אחורי הקלעים של עולם האוצרות ועיצוב התערוכות. הוא יעסוק באופן קבלת ההחלטות בתחומים האלה, בצורת העבודה המשותפת של האוצר ומעצב התערוכות ובשאלות הניצבות בפניהם במהלך פעילותם המקצועית. הקורס יתבסס על מפגשים משותפים של שני המרצים עם אוצרים שונים ועל ניתוח תערוכות שאצרו ועיצבו בעצמם, לפעמים במשותף. מרבית השיעורים יתקיימו במוזיאון ישראל, ירושלים.

הטקסט הפרפורמטיבי: כתיבה על אמנות חזותית בת חלוף

ד"ר יעל כדורי

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

החל מהמודרניזם חודרים אל האמנות הפלסטית שני גורמים הקשורים זה בזה: ההתפרסות בזמן והמופע החי. בסיועה של הטכנולוגיה, הכניסה של ממד הזמן וממד החיים אל שפתה של האמנות החזותית עתיד לשנות את הווייתה לעד, עם צמיחתן של צורות אמנות נוספות המשלבות בין הקיים – הוא ה'רגע' הוויזואלי, ובין הנמוג – הוא רצף הדימויים הנגלים לעין הצופה בזה אחר זה. הקורס יעסוק באתגר ובעניין אשר עומדים בפני מבקר האמנות או התיאורטיקן המבקשים לכתוב על יצירות אמנות כמו פרפורמנס ארט, סאונד ארט, אנימציה, מיצבי אודיו-ויז'ואל ותיאטרון רב-תחומי. מתוך עיון בטקסטים הלקוחים מקטלוגים, עיתונים וספרות מדעית נבחן מגוון פתרונות לאתגר זה, בהם כתיבה יצירתית או אף אקספרימנטאלית, התבססות על תקדימים היסטוריים, שילוב קטעי ראיונות, התמקדות בתהליך היצירה, ושימוש יצירתי בדימויים, צילומים, טיפוגרפיה ועיצוב גראפי. על בסיס כל זאת, יתנסו הסטודנטים עצמם בכתיבה 'פרפורמטיבית' על יצירות אמנות עכשוויות ברוח זו.

שנה ב' מגמת כתיבה ביקורתית לימודי חובה

לכותבי תזה:

סדנת תזה-

ד"ר ליאת פרידמן

מטרת הסדנא היא לקדם ולמקד את הסטודנטים/ות, בשנת הלימודים השנייה, המבקשים/ות להציע מחקר תזה עם סיום הלימודים בתכנית. במהלך הסדנא הסטודנטים/ות מציעים מבחר נושאים ובעזרת חבריהם וחברותיהן ממקדים את תחום המחקר שאותו הם/ן מבקשים לחקור. הם מזהים את הדיסציפלינה שבמסגרתה המחקר יתנהל, מתחילים לבצע סקירה של הספרות המקצועית בתחום המבוקש ולהכיר את הפרסומים המרכזיים של החוקרים והחוקרות הפועלים בתחום. כמו כן, במהלך הסדנא הסטודנטים/ות מנסחים את המבוא של הצעת המחקר הכולל את שאלת המחקר הממוקדת ואיתו פונים אל החוקרים/ות בתחום על מנת לבחון אפשרות הנחיה. הפניה נעשית למנחים/ות מתוך התכנית, מנחים/ות באוניברסיטאות בישראל או מנחים/ות באוניברסיטאות בינלאומיות. התמקדות בכתיבת הצעת המחקר ובמבוא מאפשרת לסטודנטים/ות לנסח באופן ברור את שאלת המחקר, לבחון את סקירת הספרות ולייצר קהילת קולגות מתוך הסדנא שמהווה מקור לתמיכה וביקורת של מחקרם/ן.

בסמסטר א', במסגרת הסדנה, יתקיימו מפגשים קבוצתיים אחת לשבוע. בסמסטר ב' המפגשים יתקיימו במתכונת פגישות אישיות.

סדנה בכתיבה ביקורתית- מהמניפסט אל המסה

גב' ארנה קזין

קורס חובה

2 ש"ס, 2 נ"ז

ביקורת האמנות נתפשת בסדנה הזאת כשייכת לשדה הרחב של ביקורת התרבות; שדה של כתיבה על החברה ועל המצב האנושי; כתיבה שנעה בעקבות סימן השאלה; כתיבה שמבקשת לעורר את הקוראים לדיון ולמחשבה. הסטודנטים יוזמנו להיכנס לתהליך של התפתחות בכתיבה, דרך שלוש סוגות עיקריות של כתיבת ביקורת תרבות: המניפסט [החד ממדי, הפוליטי], מאמר הביקורת [הדו ממדי, הפולמוסי], והמסה האישית [הרב ממדית, הפואטית]. זהו תהליך של חקירה, של השתהות והתעמקות בסוגיות של ביקורת תרבות, ובהן שאלות על נורמות, על מערך כוחות ומערך אינטרסים; על שייכות ועל יציאה מן הכלל, על אתיקה ועל אסתטיקה. הסטודנטים יקראו מניפסטים, מאמרי ביקורת, ומסות אישיות ממיטב היצירה העולמית בסוגות הללו, ויונחו לעמוד באתגרים של כתיבה עיונית-יצירתית במיטבה: העמקה, כנות, לשון המעטה, בהירות ודיוק. כתיבה שמעוררת לכל הפחות למחשבה ולשיחה.

הלימוד בסדנה זו מתקיים בעיקרו דרך ההתנסות בכתיבה. מטרת הסדנה היא להעמיק את היכרותם של הסטודנטים, דרך הכתיבה, עם שדה ביקורת התרבות, על הסוגות השונות המובילות אותו, בשני תחומים עיקריים:

1. ביקורת על מוצרי התרבות ויצירותיה – רשימות ביקורת על תערוכות, מופעים, ספרים – המופיעה באופן מסורתי בעיתונים ובכתבי עת ובאחרונה גם בבלוגים ומגזינים מקוונים.
2. ביקורת התרבות במובן הרחב, הסוציולוגי – מסות של ביקורת על אודות הנורמות, הערכים והסמלים המשותפים לחברה.

נרטיב המסע: נסיעה, הגירה ונדודים

פרופ' חנה נווה

קורס חובה

2 ש"ס, 2 נ"ז

אחד מדפוס היסוד של התנועה בחיי האדם הוא דפוס המסע, ודפוס זה מופיע בספרות העולם ובאמנויות הנרטיביות בשפע רב. דפוס המסע מתגלם בדרך כלל בפעולת מעבר שך אדם (או של קבוצה) ממקום למקום, ובמקביל: ממצב למצב, מסטאטוס לסטאטוס ומהקשר אישי וחברתי אחד להקשר אחר. במהלך תנועה זו מתחולל באדם הנוסע שינוי (בהכללה: לטובה או לרעה), וזה שיצא לדרך אינו זה שסיים את תנועתו בדרך. נרטיב המסע כולל דרמות של גילוי והתפתחות, של הכרת העולם והכרת העצמי, של התמודדות עם קשיים פיזיים ומנטאליים, של יציאה מן הבית כדי לשוב אליו או של הגירה למען הקמת בית חדש, של מציאה ושל אובדן המצוי, של גלות וגאולה מגלות, של אישור הזהות או המרתה בזהות חדשה/אחרת, של צמצום הרכוש או של הגדלתו, ושל הקונפליקט בין תרבות של ביתיות ונייחות מוצקה לבין זו הנומאדית, הנוודת, הבלתי יציבה. בכל אלה מתגלה המסע כמיתוס מכונן וכדפוס יסוד של האמנויות בבואן לייצג את החיים האנושיים.

תמות אלה מופיעות לרוב ביצירות ספרות, תיאטרון וקולנוע. אלה האמנויות המייצגות התרחשות לאורך זמן מיוצג, והן נוחות לייצוג של עלילת מסע המתרחשת לאורך זמן (עשר שנים נמשך מסעו של אודיסאוס מטריוה לאיתקה, ארבעים שנה נמשכו נדודי בני ישראל בדרכם ממצרים לארץ כנען, כשבוע נמשך מסעו של תלמה ולואיז מביתן אל הצוק במדבר). אך תמות אלה זוכות לעיצוב גם בציור ובצילום, התופשים מטבע מהותם 'רגע קריטי' בסיפור המסע. התבוננות ביצירות אמנות, שחסר בהן לכאורה הממד הדינמי של דרמה עלילתית, חושפת את בחירת האמן בדימוי שיש בו כדי לגלם בקליפת אגוז, כמשל, כמטונימיה או כמטאפורה, את תמציתו של המסע (כאלה הם ציוריהם וצילומיהם של אמנים אירופיים רבים שהרחיקו מן הבית ומן הסטודיו כדי לצייר את המזרח ואת האקזוטי, כאלה הם ציורים וצילומים של מסעות מלחמה, כאלה הם ייצוגים מצוירים ומצלמים של מסע ה'פלאנר' – המשוטט העירוני). בבחירה סטודיומאלית כזו חוזרות ומתגלות התמות היסודיות ודימויי המפתח היסודיים של נרטיב המסע, ומתעצב דפוס של ייצוג חיי אדם. הקורס יעסוק בהמשגה של דפוס המסע השונים ובאופק הציפיות (והאכזבות) שמסעות מזמנים לאדם. אלה יוארו ויוצגו במבחר של יצירות ספרות ואמנויות אחרות.

על תרבות ואמנות- על תרבות ועל ביקורת תרבות

ד"ר אריק גלסנר

סמינר סמסטריאלי

4 ש"ס, 4 נ"ז

"לקרוא לאישה 'בהמה' זו התנהגות לא תרבותית". "אני אוהב את לונדון, זו עיר כל כך רב תרבותית". "האח הגדול" הוא תת-תרבות". "תרבות האוכל של ישראל שונתה ללא היכר בעשור האחרון". "מכל תחומי התרבות, הכי קרובה אלי היא המוזיקה".

מה זו בכלל "תרבות"? מהציטוטים שהובאו לעיל ניתן לראות שיש כמה משמעויות שונות למילה. א. תרבות כנורמה התנהגותית, כרמת מוסר נאותה, או לכל הפחות כנימוס ("לירוק ברחוב/לדחוף בתור/להיכנס לתוך דברי רעך זה מעשה לא תרבותי"). ב. תחומים מסוימים של עשייה אנושית הכוללים: מוזיקה, ספרות, תיאטרון, ציור, פיסול, קולנוע וטלוויזיה וכיוצא באלה (לכן משרד התרבות הוא זה שמתקצב את תיאטרון חיפה, למשל). ג. סטנדרט מסוים באותם תחומים ספציפיים ("האח הגדול הוא תת-תרבות"). ד. מאפיינים של קבוצה אנושית מובחנת ("התרבות המזרחית דוכאה בארץ שנים ארוכות"). ה. מאפיינים של פעילות אנושית מסוימת ("תרבות הנהיגה בארץ היא מתחת לכל ביקורת").

הסמינר ינסה לעשות מעט סדר, לשפוך מעט אור, על המובנים השונים של המושג "תרבות".

שני מושגים יעמדו בלבו של הסמינר: מושג "התרבות" ומושג-מוסד "ביקורת התרבות". שני המושגים קשורים ביניהם, כמובן; כל ביקורת תרבות רואה לנגד עיניה מושג מסוים רצוי של התרבות ומושג מסוים פסול שלה.

מושג התרבות ינותח מכמה פרספקטיבות תאורטיות. נעבור במהלך הקורס בכמה תחנות מרכזיות במחשבה על תרבות במערב (החל באפלטון, אריסטו והוראטיוס, עבור לקאנט, שופנהאואר, מתיי ארנולד, פרויד, יוהאן הויזיניחה, ג'ורג' אורוול ועוד ומשם להוגים בני זמננו כדוגמת ריימונד ויליאמס, פייר בורדייה, ז'אן בודריאר, זיגמונט באומן, פרדריק ג'יימסון ועוד). נדון ב"תרבות" מפרספקטיבה

פילוסופית, סוציולוגית, אנתרופולוגית, אבולוציונית, פסיכולוגית ופסיכואנליטית. בין הסוגיות שיידונו בקורס:

האם תרבות צריכה לחנך או צריכה לבדר או שניהם כאחד?
האם תרבות היא סובלימציה? משחק? תרפיה? מעשה פוליטי? התחקות אחר "האמת"?
מדוע בכלל החלו בני האדם ליצור עולם נוסף – עולם האמנות – במקביל לעולם הקיים סביבם?

במקביל לדין במושג התרבות ידון הסמינר בחלקו השני בכמה מן המסורות של ביקורת התרבות. נתחיל מהגילויים המוקדמים יותר של המסורת הזו במערב, אולם נחתור - ככל שיאפשר לנו הזמן - להגיע לדין בביקורת תרבות בת זמננו. בדין הזה נתמקד בשתי המסורות הלאומיות הגדולות שעיצבו את ביקורת התרבות בעשורים האחרונים, זו האמריקאית וזו הצרפתית. כך נדון בסמינר בביקורת התרבות של הוגים אמריקאים כדניאל בל, כריסטופר לאש, נורמאן או.בראון, סוזאן סונטאג, אירווינג האו, מרשל מקלוהן, נעמי קליין ועוד. מהצד הצרפתי יידונו ז'אן בודריאר, רולאן בארת המוקדם, ז'אן-פרנסואה ליוטאר, מישל וולבק ועוד. כמו כן יבחן הקורס את רעיונותיה של "אסכולת פרנקפורט" ביחס לחרושת-התרבות ואת הרלוונטיות שלהם להווה.

האם האמנות היא שפה?

ד"ר ליאת פרידמן

סמינר סמסטריאלי

4 ש"ס, 4 נ"ז

היש לאמנויות לשון משלהן? לכולן יחד – או לכל אחת מהן לחוד? ראשיתה של המטאפורה הלשונית בדיונים באמנות. ההשקפה הסמיוטית ומגבלותיה. התפיסה הסטרוקטורליסטית ושימושה במונח מערכת לשונית במובן מורחב. האם כל מערכת סמיוטית היא לשון? ומה אפשר לחשוב כלשון באדריכלות, למשל. היחס בין הלשון הטבעית ולשון' הספרות, התיאטרון או הקולנוע. מערכות סמיוטיות ראשוניות ומשניות. היש לאמנויות היוזואליות או למוסיקה לשון משלהן?
אחת השאלות שהועלו במהלך שנות השישים, עם התפתחותה של הפילוסופיה האנליטית ופילוסופיית הלשון, הייתה האם נוכל לראות את האמנות כסוג מיוחד של לשון. האם האמנות החזותית – ציור, פיסול, עיצוב, ועד ארכיטקטורה, ניתנים להעמדה על עקרונות בלשניים. הצגתם של מושגים ובעיות הקשורות להגדרת האמנות כמערכת לשונית. דיון פתוח על היותה של האמנות שפה ומערכת של מסמנים בעלת כללי ייצוג חד-משמעיים וברורים. מה משתמע מהיות האמנות שפה – האם נראה אותה כבעלת עקרונות הדומים לשפה הטבעית? האם התייחסותה לממשות מושתתת על קובנציות? האם עקרון הדומות (similarity) הוא עקרון על בייצוג המציאות באמנות? שאלות אלו התחדדו עם פרסום חיבורו המשפיע של נלסון גודמן Languages of Art: an approach to the study of symbols (1976). חיבור זה העלה את השאלה האם נכון להתייחס אל האמנות כאל עוד אמצעי להכרת הממשות, כמו המדע. האם האמנות היא מערכת של מסמנים קוגניטיבית, או שיש להתייחס אל האמנות כאל מערכת אמוטיבית. שאלות אלו ואחרות יועלו במהלך הסמינר.

קולוקוויום-

2 ש"ש, ללא נ"ז (אחת לשבועיים נוכחות נדרשת)

נירית נלסון, ד"ר ליאת פרידמן, ניקולא טרזי

הקולוקוויום השנתי של תכנית התואר השני במדיניות ותיאוריה של האמנויות בשיתוף תכנית התואר השני באמנויות, ייפגש אחת לשבועיים ובמהלכו ירצו מרצים ומרצות, אוצרים/ות ואמנים/ות מהארץ ומחול.

נושא הקולוקוויום בשנה זו הוא אסטרטגיות ותצורות אוצרותיו. כל אחד ואחת מהמרצים/ות, בכל מפגש, יציגו דרך פעולה, ידגישו נקודת מבט, יפתחו קונספט ויתארו פרויקטים המאירים אספקטים שונים בפרקטיקות האוצרותיות העכשוויות.

מהו מרחב הפעולה של אוצר/ת? מהי תערוכה? מהו אוסף? ומהי אספנות? מיהו הקהלה? מה תפקידו במערך התערוכתי? היכן פעולה אמנותית יכולה להתקיים? ועוד.

מטרת הקולוקוויום השנה היא לחשוף את קהל הסטודנטים והסטודנטיות לאופקים חדשים בתחום האוצרות ולהעלות לדין פורמטים חדשים לפעולה בתחום. פירוט ההרצאות יפורסם בהמשך.

פרויקט גמר אליפסיס
6 נ"ז
ד"ר אריק גלסנר

המילה "תרבות" היא מילה מורכבת להפליא. כפי שמציין ריימונד ויליאמס (Raymond Williams), אחד מחוקריו המובהקים של מושג ה"תרבות", אלה הן שלוש משמעויותיה העיקריות של המילה "Culture" (שתורגמה לעברית כ"תרבות" מהשפות האירופאיות):

1. תהליך התפתחות כללי שעוברת האנושות לאורך הדורות, שמשוחזר גם בגידולו וחינוכו של כל תינוק אנושי. "תרבות" במובן זה היא ניגודו של ה"טבע".
2. השם שניתן למכלול מאפייני הייחוד של קבוצת אנשים מסוימת ("התרבות הישראלית", "התרבות הרומית", "תרבות המועדונים" וכו').
3. השם שניתן לכלל ענפי האמנות השונים, כגון: פיסול, תיאטרון, ספרות, קולנוע, ציור וכדומה.

וויליאמס מדגיש כי חשוב להכיר את שלוש המשמעויות הללו לא רק כשלעצמן, אלא יש לזכור שהמשמעויות השונות מקיימות ביניהן יחסי גומלין מורכבים (למשל: האם הציור שנוצר בחברה מסוימת מבטא או אמור לבטא את ייחודה כקבוצה? האם ספרות מפותחת בחברה מצביעה על ריחוק מהטבע, והאם ריחוק כזה רצוי בכלל?).

מגזין הסטודנטים של התכנית לתואר שני במדיניות ותיאוריה של האמנויות ב"בצלאל" נועד להוות במה מעניינת וחיה לכתיבה על תרבות במובן הרחב ביותר של המילה, כלומר בשלושת המובנים שהגדיר ויליאמס. הכתיבה במגזין תהיה בעלת אופי מסאי גמיש, נגיש לקורא המשכיל ולא רק לקהל מומחים, אבל תקפיד על הצגת טיעונים מדויקת, מנומקת ובהירה, ועל מסירת מידע רחב ובדוק. המסות במגזין תעסוקנה בשלל נושאים, ביניהם:

- **כתיבה על תחומי האמנויות השונים**
- **ביקורות של יצירות אמנות**
- **כתיבה מעמיקה על תרבות פופולרית**
- **כתיבה על נושאים שבקו התפר שבין חברה, כלכלה, פוליטיקה – ותרבות**
- **כתיבה על התרבות הישראלית, והיחסים בין החברה הישראלית לבין האמנות שנוצרת בתוכה**
- **כתיבה על הוגים וכן כתיבתה של הגות מקורית**
- **כתיבה על החיים האינטלקטואליים בכלל ועל חיי הסטודנטים בפרט**

המשתתפים בפרויקט הגמר ב"אליפסיס" יעבדו על כתיבת מאמר יסודי ומנוסח היטב למגזין, על נושא שיבחרו בעצמם (אחרי התייעצות אתי) ותוך ליווי עריכתי שלי.

כמו כן, המשתתפים בפרויקט הגמר יהוו מעין מערכת למגזין שתתכנס מעת לעת ובמסגרתה יעלו המשתתפים רעיונות לאיתור מאמרים וכותבים נוספים וכן יציעו נושאים שכדאי לכלול אותם בכתיבה במגזין והצעות נוספות שיועילו להפיכתו של מגזין התכנית למדיניות ותיאוריה לבימה תוססת, מעניינת ומשפיעה.

שנה ב' מגמת אוצרות לימודי חובה

לכותבי תזה:

סדנת תזה-

ד"ר ליאת פרידמן

מטרת הסדנא היא לקדם ולמקד את הסטודנטים/ות, בשנת הלימודים השנייה, המבקשים/ות להציע מחקר תזה עם סיום הלימודים בתכנית. במהלך הסדנא הסטודנטים/ות מציעים מבחר נושאים ובעזרת חבריהם וחברותיהן ממקדים את תחום המחקר שאותו הם/ן מבקשים לחקור. הם מזהים את הדיסציפלינה שבמסגרתה המחקר יתנהל, מתחילים לבצע סקירה של הספרות המקצועית בתחום המבוקש ולהכיר את הפרסומים המרכזיים של החוקרים והחוקרות הפועלים בתחום. כמו כן, במהלך הסדנא הסטודנטים/ות מנסחים את המבוא של הצעת המחקר הכולל את שאלת המחקר הממוקדת ואיתו פונים אל החוקרים/ות בתחום על מנת לבחון אפשרות הנחיה. הפניה נעשית למנחים/ות מתוך התכנית, מנחים/ות באוניברסיטאות בישראל או מנחים/ות באוניברסיטאות בינלאומיות. התמקדות בכתובת הצעת המחקר ובמבוא מאפשרת לסטודנטים/ות לנסח באופן ברור את שאלת המחקר, לבחון את סקירת הספרות ולייצר קהילת קולגות מתוך הסדנא שמהווה מקור לתמיכה וביקורת של מחקרם/ן.

אוצרות במבט ביקורתי*

נירית נלסון

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקורס מציע מבט על שדה האוצרות לגונוי, ודין על האפשרויות שבפעולה האוצרותית. המפגש עם התערוכות בשטח, בזמן אמת, יאפשר לנו לבחון את כל מרכיבי התערוכה: מבחינה רעיונית - גיבוש הרעיון, ניסוח הקונספט, בחירת שם התערוכה, הטקסט המלווה אותה; ומבחינה טכנית - תפיסת החלל, תנאי ההצבה וכדומה. לשם כך בכל מפגש נבחן מקום ותערוכה אחת. לעיתים נפגש עם אוצרים ואמנים כדי לקבל מידע ולהכיר גישות שונות ממקור ראשון. במהלך הקורס נוכל לבחון את המכנים המשותפים ואת ההבדלים בין מוזיאונים, גלריות, יוזמות עצמאיות וחללי תצוגה אלטרנטיביים וכן בין תערוכות קבע לתערוכות מתחלפות; תערוכות קבוצתיות ותערוכות יחיד. נדון באופני הגילום של אידיאולוגיה במרחב ובמכלול ההחלטות האוצרותיות הנוגעות להבניית הרעיון האוצרי במדיומים השונים שבהם הוא מתממש. נעסוק בתפקיד המוזיאון במערך הציבורי ובמעמדו של האוצר כסוכן של רעיון.

*מרבית מהמפגשים יתקיימו בתל אביב

נרטיב המסע: נסיעה, הגירה ונדודים

פרופ' חנה נוה

קורס חובה

2 ש"ס, 2 נ"ז

אחד מדפוסיו היסוד של התנועה בחיי האדם הוא דפוס המסע, ודפוס זה מופיע בספרות העולם ובאמנויות הנרטיביות בשפע רב. דפוס המסע מתגלם בדרך כלל בפעולת מעבר שך אדם (או של קבוצה) ממקום למקום, ובמקביל: ממצב למצב, מסטאטוס לסטאטוס ומהקשר אישי וחברתי אחד להקשר אחר. במהלך תנועה זו מתחולל באדם הנוסע שינוי (בהכללה: לטובה או לרעה), וזה שיצא לדרך אינו זה שסיים את תנועתו בדרך. נרטיב המסע כולל דרמות של גילוי והתפתחות, של הכרת העולם והכרת העצמי, של התמודדות עם קשיים פיזיים ומנטאליים, של יציאה מן הבית כדי לשוב אליו או של הגירה למען הקמת בית חדש, של מציאה ושל אובדן המצוי, של גלות וגאולה מגלות, של אישור הזהות או המרתה בזהות חדשה/אחרת, של צמצום הרכוש או של הגדלתו, ושל הקונפליקט בין תרבות של ביתיות ונייחות מוצקה לבין זו הנומאדית, הנוודת, הבלתי יציבה. בכל אלה מתגלה המסע כמיתוס מכונן וכדפוס יסוד של האמנויות בבואן לייצג את החיים האנושיים. תמות אלה מופיעות לרוב ביצירות ספרות, תיאטרון וקולנוע. אלה האמנויות המייצגות התרחשות לאורך זמן מיוצג, והן נוחות לייצוג של עלילת מסע המתרחשת לאורך זמן (עשר שנים נמשך מסעו של

אודיסאוס מטרויה לאיתקה, ארבעים שנה נמשכו נדודי בני ישראל בדרכם ממצרים לארץ כנען, כשבוע נמשך מסען של תלמה ולואיז מביתן אל הצוק במדבר). אך תמות אלה זוכות לעיצוב גם בציון ובצילום, התופשים מטבע מהותם 'רגע קריטי' בסיפור המסע. התבוננות ביצירות אמנות, שחסר בהן לכאורה הממד הדינאמי של דרמה עלילתית, חושפת את בחירת האמן בדימוי שיש בו כדי לגלם בקליפת אגוז, כמשל, כמטונימיה או כמטאפורה, את תמציתו של המסע (כאלה הם ציוריהם וצילומיהם של אמנים אירופיים רבים שהרחיקו מן הבית ומן הסטודיו כדי לצייר את המזרח ואת האקזוטי, כאלה הם ציורים וצילומים של מסעות מלחמה, כאלה הם ייצוגים מצוירים ומצלמים של מסע ה'פלאנר' – המשוטט העירוני). בבחירה סטודיומאלית כזו חוזרות ומתגלות התמות היסודיות ודימויי המפתח היסודיים של נרטיב המסע, ומתעצב דפוס של ייצוג חיי אדם. הקורס יעסוק בהמשגה של דפוס המסע השונים ובאופק הציפיות (והאכזבות) שמסעות מזמנים לאדם. אלה יוארו ויוצגו במבחר של יצירות ספרות ואמנויות אחרות.

המוזיאון בין ההיסטוריה והתיאוריה

ד"ר טל בן צבי

סמינר סמטריאלי

4 ש"ס, 4 נ"ז

מטרת הסמינר לעמוד על מקומו של ההיסטורי עם לידתו של המוזיאון בתרבות המערב. על תפקידיו המגוונים של המוזיאונים וחללי התצוגה המגוונים בייצוג תרבות הלאום, הזיכרון הקולקטיבי ונרטיבים ההיסטוריים, עדויות וארכיונים היסטוריים, ובתוך כך לבדוק את שלל המובנים שיש לתרבות חזותית בהבניה לאומית. ראשית על הקשר האימננטי בין שדה האמנות בעידן המודרני והתפתחות תרבות הלאום והתפקיד המכריע שיש למושג ההיסטוריה בתרבות זו. בהמשך נרצה לשאול האם מוזיאון הוא מקום תצוגה (display) של תרבות הלאום, ובתור שכזה מוטלת עליו החובה להכיל את כל 'מוצרי' התרבות ללא משוא פנים או הבחנה וסיווג או - על המוזיאון להיות מוסד 'אליטיסטי', בררני, אשר מתפקידו לבחור מתוך סך כל הנתונים את אותם פריטי תרבות שנתפסים כמרכזיים ועקרוניים, אשר לדעת מנהליו (וכאן עולה השאלה – מי מנהל את המוזיאון ומכריע לגבי תצוגותיו) מייצג (representation), מבטא ומדגים כראוי את נכסי החברה שבלעדיהם לא תבוא התרבות לידי ייצוג מלא. בהקשר זה תעלה שאלה נוספת – על ייצוג ההיסטוריה והזיכרון הקולקטיבי במסגרת מוזיאלית. מהי 'הפוליטיקה' המסתתרת מאחורי התצוגות של המוזיאון. לשם השגת מטרה זו נעמוד על התפתחות ייצוג תרבות הלאום בתערוכות ופרויקטים של אמנות עכשווית, ואופן הייצוג המשתנה שלהם בחללי תצוגה שונים ובמקביל לכך נבדוק את המצע התיאורטי של המרחב המוזיאלי וכן את הצהרת הכוונות של המוזיאונים באשר הם לגבי ייצוגים אלה.

האם האמנות היא שפה?

ד"ר ליאת פרידמן

סמינר סמטריאלי

4 ש"ס, 4 נ"ז

היש לאמנויות לשון משלהן? לכולן יחד – או לכל אחת מהן לחוד? ראשיתה של המטאפורה הלשונית בדיונים באמנות. ההשקפה הסמיוטית ומגבלותיה. התפיסה הסטרוקטורליסטית ושימושה במונח מערכת לשונית במובן מורחב. האם כל מערכת סמיוטית היא לשון? ומה אפשר לחשוב כלשון באדריכלות, למשל. היחס בין הלשון הטבעית ו'לשון' הספרות, התיאטרון או הקולנוע. מערכות סמיוטיות ראשוניות ומשניות. היש לאמנויות היוזואליות או למוסיקה לשון משלהן? אחת השאלות שהועלו במהלך שנות השישים, עם התפתחותה של הפילוסופיה האנליטית ופילוסופיית הלשון, הייתה האם נוכל לראות את האמנות כסוג מיוחד של לשון. האם האמנות החזותית – ציור, פיסול, עיצוב, ועד ארכיטקטורה, ניתנים להעמדה על עקרונות בלשניים. הצגתם של מושגים ובעיות הקשורות להגדרת האמנות כמערכת לשונית. דיון פתוח על היותה של האמנות שפה ומערכת של מסמנים בעלת כללי ייצוג חד-משמעיים וברורים. מה משתמע מהיות האמנות שפה – האם נראה אותה כבעלת עקרונות הדומים לשפה הטבעית? האם התייחסותה לממשות מושתתת על קובנציות? האם עקרון הדומות (similarity) הוא עקרון על בייצוג המציאות באמנות? שאלות אלו התחדדו עם פרסום חיבורו המשפיע של גלסון גודמן Languages of Art: an approach to the study of symbols (1976). חיבור זה העלה את השאלה האם נכון להתייחס אל האמנות כאל עוד אמצעי להכרת הממשות, כמו המדע. האם האמנות היא מערכת של מסמנים קוגניטיבית, או שיש להתייחס אל האמנות כאל מערכת אמוטיבית. שאלות אלו ואחרות יועלו במהלך הסמינר.

קולוקוויום-

2 ש"ש, ללא נ"ז (אחת לשבועיים נוכחות נדרשת)

נירית נלסון, ד"ר ליאת פרידמן, ניקולא טרזי

הקולוקוויום השנתי של תכנית התואר השני במדיניות ותיאוריה של האמנויות בשיתוף תכנית התואר השני באמנויות, ייפגש אחת לשבועיים ובמהלכו ירצו מרצים ומרצות, אוצרים/ות ואמנים/יות מהארץ ומחו"ל.

נושא הקולוקוויום בשנה זו הוא אסטרטגיות ותצורות אוצרותיו. כל אחד ואחת מהמרצים/ות, בכל מפגש, יציגו דרך פעולה, ידגישו נקודת מבט, יפתחו קונספט ויתארו פרויקטים המאירים אספקטים שונים בפרקטיקות האוצרותיות העכשוויות.

מהו מרחב הפעולה של אוצר/ת? מהי תערוכה? מהו אוסף? ומהי אספנות? מיהו הקהל? מה תפקידו במערך התערוכתי? היכן פעולה אמנותית יכולה להתקיים? ועוד.

מטרת הקולוקוויום השנה היא לחשוף את קהל הסטודנטים והסטודנטיות לאופקים חדשים בתחום האוצרות ולהעלות לדין פורמטים חדשים לפעולה בתחום. פירוט ההרצאות יפורסם בהמשך.

לימודי בחירה – לימודי הבחירה פתוחים לשתי המגמות
על סטודנט במסלול מחקרי לבחור קורס בחירה 1
על סטודנט במסלול שאינו מחקרי לבחור 3 קורסי בחירה

מסטר א

פרקטיקות אוצרותיות

נירת נלסון

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקורס יבחן סוגיות עכשוויות באוצרות, ויציע לסטודנטים/ות הן תשתית טקסטואלית והן תשתית פרקטית. במהלך הקורס ננתח את התיאוריות השונות על מקרי מבחן של תערוכות שונות מהארץ ומהעולם. חלק ראשון: מבוא הסטורי- חיבור כלכלי וטכנולוגי שמסביר את ההלימה בין פיתוחים טכנולוגיים, שגשוג כלכלי ועמדות פוליטיות בעולם ביחס לפיתוחו של מעשה האוצרות. תערוכות אינטימיות לעומת תערוכות ענק כמו ביאנלות ודוקומנטות, אסתטיקת היחסים של שנות ה-90, המעבר מצפייה להשתתפות ועד רנסייר של היום. חלק שני: פיתוחם של כלים תיאורטיים (ולא תיאוריים) לדיון על אמנות. נדון ונסביר כמה גישות של אוצרים כיום. נעיין בטקסטים ובגישות שנוסחו בביאנלות ובדוקומנטות ספציפיות, עיסוק בשאלות של היררכיה בחלל, מי הוא הצופה ואיך מתייחסים אליו, מהי התייחסות לצופה מול משתתף, סוגסטיביות דרך הבנייה מרחבית וכן שאלות של ביקורת חברתית דרך גבולות השיח וגבולות החלל.

נקודות מפגש בין תיאוריה מודרנית ושירים על ציורים- הקורס יתקיים באנגלית

פרופ' שולמית ברזלי

2 ש"ס, 2 נ"ז

Intersections between Modern Literary Theory and Ekphrastic Poetry

This course will examine theoretical approaches that helped to shape twentieth-century interpretive practices and continue to have a formative influence to the present day. After reading essays that represent each approach and discussing their distinctive contributions to contemporary theory and criticism, the focus will shift to ekphrastic poetry: to poems about artworks, or verbal representations of visual representations which, in varying ways, offer illustrative examples of the different theories discussed. Theory may thus provide modes of access to a special genre of poetry, and this poetry, in turn, may demonstrate other ways to read theory.

אמנות פלסטינית ותיאוריה פוסט קולוניאלית

ד"ר טל בן צבי

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

בלימודי אמנות ותרבות "עולם שלישי" ו"פוסט קולוניאלי" הם מושגים הקשורים זה בזה אך בלתי-רציפים הבאים לתאר ולהגיב על מצב גלובלי עכשווי. במהלך ארבעים השנה האחרונות מושגים מעוררי-ויכוח אלו מוקמו לצד רעיונות של אוריינטליזם, לאומיות, פוסט-לאומיות, דה-קולוניאליזם, רב-תרבותיות, אתנוגרפיה, שיח מיעוטים, פוליטיקת זהות, מגדר, תפוצה וגלות. קורס זה יציג באופן ביקורתי פרדיגמות אלו תוך כדי דיון בדימויים מאמנות פלסטינית עכשווית. דגש יושם על ייצוג הזהות של אמנים פלסטינים המתגוררים בישראל.

נושא נוסף שיבחן בקורס הוא הדרך שבה מיגדר נבנה בצומת של יחסי כוח אחרים כגון יחסי כוח בין חברה, טריטוריה ולאומיות. דגש מיוחד יינתן לאמנות ככלי לתגובה למציאות חברתית פוליטית. מאמנות המתעדת אירועים פוליטיים עד אמנות מחאה. בהקשר זה ידונו היחס בין היסטוריה פוסט קולוניאלית למדיה ותיעוד. מאגר דימויים קולקטיבי והבניית זיכרון קולקטיבי. "עמדת דובר" (הגדרת מיקום/מוצא/ג'נדר) כנקודת מוצא לביקורת של תכנים ושל ייצוג הנוגעים לריבוד החברתי-פוליטי. בהקשר זה תשאל השאלה האם אמנות פלסטינית עכשווית היא בהכרח פוליטית? האם ליצירות אמנות יש השפעה חברתית ופוליטית? ומהם השינויים המרכזיים שחלו במהלך המאה ה-20 וה-21 באמנות פלסטינית עכשווית וכיצד הם השפיעו על שדה האמנות הפלסטינית העכשווית כפי שאנו מכירים אותו כיום.

על המבט

ד"ר דרור פימנטל

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

המבט הוא אחת התמות המרתקות והעמוקות ביותר בשיח הפילוסופי והפסיכואנליטי של ימינו, אשר נוגעת בשאלות עקרוניות בדבר מבנה הסובייקט והיחס שלו אל עצמו, אל העולם ואל האחר. במסגרת הקורס נתבונן ביצירות אמנות העוסקות במבט, ונקרא בטקסטים משל מישל פוקו, עמנואל קאנט, מרטין היידגר, עמנואל לוינס, ז'אן-פול סרטור וז'ק לאקאן. בתוך כך נערוך מעין מיפוי של מבטים: המבט הכובש, המבט הפוגש, המבט הרשמי, המבט החטוף, המבט החוזר, מבט הריבון, מבט האל ומבטו של האחר.

*ביקורי סטודיו

ד"ר רועי ברנד

2 ש"ס, 2 נ"ז

*הקורס יתקיים בסמסטר א' בימי ראשון בסלמה 60 אחת לשבועיים בין השעות 11.30-15.30

הקורס מבוסס על מפגשים של הסטודנטים מהתכנית לאוצרות וביקורת בסטודיו של תלמידים בתכנית לתואר שני באמנויות. ניפגש כל שבועיים בתל אביב. לאחר שיחה קצרה נתחלק לזוגות וכל זוג יבקר בסטודיו של שלושה אמנים. כך נתנסה באחת מהפרקטיקות החשובות של עולם האמנות שלעיתים נותרת מאחורי הקלעים. מלבד ההיכרות בין הסטודנטים, האוצרים והאמנים נדון גם בעבודה בסטודיו מול תצוגה במרחב ציבורי, במחקר של אמנות מול מחקר באמצעים אמנותיים, ובקשר בין האמן לאוצרת ובין האמנית למבקר. ננסה ליצור אווירה פתוחה ומפרה ותמיד נעדיף ביקורת במובן של ביקור והכנסת אורחים על פני ביקורת במובן שיפוטי.

תערוכה De Facto
נרית נלסון
שנתי, אחת לשבועיים 2 ש"ס, 2 נ"ז

בשיעור זה נעסוק באוצרות במובן הרחב של המושג, מעבר לדיסיפלינות של תולדות האמנות והמוזיאולוגיה. אסטרטגיות של האוצרות מפנות את תשומת הלב להבטים האסתטיים, החברתיים, הפוליטיים והפילוסופיים שעולים בכל מקום זמן שבו מתרחשת חוויה של אמנות.

המפגשים במהלך השנה יורכבו מחלק עיוני וחלק מעשי בהן ההרצאות יתבססו בעיקר על דיון קבוצתי. נתמקד בפיתוח פרויקט קבוצתי הכולל מחקר והצעה אוצרתית. בין השאר נעסוק בדיאלוג בין אוצר ואמן, תרבות וויזואלית, התצוגה כמדיום, הקטלוג כאתר, אוצרות כמסגור זמן או אירוע, אמנות והמרחב ציבורי ועוד.

קורסי בחירה נוספים- מספר המקומות מוגבל – עדיפות תינתן למי שאינו כותב תזה ונדרש ל 3 קורסי בחירה

The distribution of contemporary art - באנגלית (מספר המקומות מוגבל!! עדיפות תינתן למי שאינו כותב תזה שנדרש ל 3 קורסי בחירה)
ניקולא טרזי,
2 ש"ס, 2 נ"ז

The goal of "Elements from the Field of Contemporary Exhibition Making" will investigate all the possible formats through which art can be displayed today: from solo exhibitions to group exhibitions, from the art fair to the biennial, from the private gallery to the public institution. During the course of the class students will be asked to take one topic and do a presentation in front of the other students.

מי מפחדת מביקורת? על מושג הביקורת – מספר המקומות מוגבל!! (עדיפות תינתן למי שאינו כותב תזה שנדרש ל 3 קורסי בחירה)
ד"ר ליאת פרידמן
שנתי, אחת לשבועיים 2 ש"ס, 2 נ"ז

קורס זה עוסק במושג הביקורת וסוקר את ההיסטוריה של השימוש במושג. נשאל: האם צריך ביקורת כדי לחשוב?; האם ביקורת היא תמיד שלילית?; מה מטרת הביקורת?; ומדוע ביקורת היא חלק בלתי נפרד מהעשייה היצירתית והאמנותית. כלומר, נבחן ביקורות מסוגים שונים וטקסטים בפילוסופיה. נפעיל מחשבה ביקורתית ונדון בתיאוריה ביקורתית.

**עיצוב עכשווי וביקורת תרבות – מספר המקומות מוגבל!! (עדיפות תינתן למי שאינו כותב תזה שנדרש ל 3 קורסי בחירה)
ד"ר אורי ברטל
2 ש"ס, 2 נ"ז

נהוג להדגיש כי האסתטיקה העכשווית, היא תוצר של הגלובליזציה ומאופיינת בציטוט סגנונות מאמנות העבר (מהשפה הקלאסית ועד לדימויים של הפופ) על ידי ניכוס, העלאת נוסטאלגיה, שעתוק, שיכפול, התחזות ומשחק עם דימויים וקומפוזיציות מסורתיות. שילוב השפות השונות ושזירת ציטוטים ממקורות שונים בנו שפה חזותית חדשה מתאפיינת באינטר-טקסטואליות ורב-שיח עם תולדות היצירה החזותית. המוצרים והתוצרים של העידן העכשווי אינם מדברים עוד בקול אחד. הם מעבירים רבדים רבים של משמעויות והופכים את היצירה לבעלת נרטיבים רבים היכולים להתפרש בצורות נבדלות על ידי צופים שונים.

הקורס יסקור את שפת העיצוב העכשווי כנובעת ממגמות תרבותיות, כלכליות, חברתיות, תקשורתיות

כמו גם מתיאורטיות אסתטיות שונות. בכך יציע הקורס מבט רחב על הכוחות השונים (היסטוריים, כלכליים, אסתטיים) הפועלים מאחורי הקלעים של תרבות העיצוב במאה ה-21, ואת מקומו והשפעתו בחברה העכשווית. באמצעות תערוכות עכשוויות ומעצבים שונים הפועלים כיום יציג הקורס את הנרטיבים הרבים הקיימים בעיצוב עכשווי כמו המשבר הכלכלי, המודעות האקולוגית, העידן הוירטואלי, הממשק בין שוק האמנות לשוק העיצוב. כמו כן יציג הקורס את הסוגות האסתטיות השונות הרווחות כיום בעולם העיצוב. תוך הצגת השפה והשיח החדש יעורר הקורס דיון בנוגע למקומו של העיצוב במאה ה-21 לא רק כמשקף את החברה ואת רוח התקופה, אלא גם כמכשיר בעל עוצמה תרבותית, היוצר אידיאולוגיה חדשה המשפיעה על הדרך בה אנו תופסים את עצמנו ואת העולם סביבנו.

** הקורס פתוח להרשמה במסגרת התואר השני בעיצוב בתעשיית ומתקיים בפועל בבית הנסן ביום חמישי.

מסטר ב

אנחנו זה לא כולם: ביטויים אמנותיים בשולי החברה הישראלית
ד"ר ליאת פרידמן, ד"ר יעל רוזין
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז

קורס זה מבקש לקשר בין שתי קהילות: האחת, זו העוסקת באמנות ועיצוב; השנייה, זו הנמצאת בשולי החברה, בירושלים בפרט, והיא נשות ואנשי קהילת הלהט"ב. הקורס מבקש לאפשר לחברי/ות הקהילה לימוד של כלי האוצרות והביקורת של האמנויות והתרבות ובו בזמן לעוסקים/ות בשדה האמנות לפעול בתוך וחלק מהקהילה. במפגש של שתי הקהילות ילמדו הגישות הביקורתיות השונות הבוחנות אמנות ופעולה בחברה ואמצעי ייצוג ואוצרות. מטרת הקורס היא לתת קול למי שנמצאים/ות בשולי החברה הישראלית באמצעות הכלים של עולם האמנויות. במהלך המפגשים יציגו א/נשי הקהילה את פעילותם/ן בירושלים ובסביבתה ומומחים/ות מדיסציפלינות שונות יציגו א מחקריהם/ן הנושקים לעולם האמנות ולדין תיאורטי קווירי. מפגשים אלו נועדו לקדם נראות של אמנות של קהילת הלהט"ב. הצעות לתערוכה, עבודות אמנות ומחקרים בתחום יהוו חלק עבודת הסטודנט/ית בקורס.

קטלוגים
ד"ר טל בן צבי
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז

עיצוב ספרי אמנות וקטלוגים נחשב לאחד התחומים הנחשבים של עולם העיצוב, והוצאת קטלוג מודפס עדין נתפסת כתו איכות בקרב אמנים, מעצבים, אוצרים ומנהלי מוסדות תרבות. אולם, דווקא בעידן הדיגיטלי שמאפשר הפצה רבה יותר של ידע, ולאור העבודה שרבים מהקטלוגים המודפסים נשארים בסופו של דבר בחנויות המוזיאונים ובידי האמנים, יש מקום לשאול מהו תפקידו של הקטלוג והאם הוא אכן משיג אותו? כך, בתקופה שבה הפורמט המודפס נאלץ להמציא את עצמו מחדש, מעניין לבדוק כיצד משפיעים על הקטלוגים לא רק השינויים הטכנולוגיים אלא גם השינויים באורח חיינו. בעידן הדיגיטלי, כשחלק גדול מהתקשורת בין בני אדם נעשית על גבי צגי מחשב - בהודעות סמס, בדואר אלקטרוני ובאפליקציות שונות - נשאלת השאלה כיצד מתמודדים עולמות האמנות והעיצוב עם מציאות שבה מה שמשפיע יותר מכל על התרבות הם השינויים טכנולוגיים והמדיה הדיגיטלית? ובמילים אחרות, האם הקטלוג המודפס עדין רלוונטי ליצירה האמנותית, והאם הכתיבה המסורתית על אמנות עדין רלוונטית בעידן הדיגיטלי. בנוסף, במהלך הקורס נקרא מאמרים מתוך קטלוגים, נבחן פורמטים שונים של קטלוגים ושל כתיבה, ונבחן תיאוריות מרכזיות העוסקות בעיצוב קטלוגים ובכתיבה "פופולרית" על אמנות ועיצוב. כמו כן, נכיר דמויות מפתח שקשורות לתחום בעולם הקטלוגים המקומי - כותבים, עורכים ומעצבים (שמות המרצים ותאריכי המפגשים יוצגו בהמשך).

הקולנוע בין האמנויות

ד"ר אשר סלה

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקולנוע הוגדר כבר בראשיתו כאומנות השביעית. כאומנות החדשה ביותר, הקולנוע מיישם בהרבה מובנים את השאיפה של הרומנטיקה המאוחרת לאומנות כוללת (Gesamtkunstwerk). בקורס נתמודד אם השאלה: מהי ייחודיותו של הקולנוע ביחס לשאר האומנויות במאה ה-19 וה-20. סוגיות תאורטיות כגון ההגדרה של האומנויות השונות, והשפעת המדיום על הסגנון ועל התוכן, תעמודנה במרכז הדיון בכיתה בעזרת שלל דוגמאות מתקופות ומסורות קולנועיות שונות בעולם. לאחר בדיקת המשותף והשונה בין הקולנוע לבין הצילום והציור מחד לבין התיאטרון והמחול מאידך – אומנויות מהן צמח הקולנוע בצעדיו הראשונים – נעסוק בתפקיד השמע והמוסיקה בקולנוע ובהשפעת התפתחות אמצעים טכנולוגיים חדשים על המבע הקולנועי, כגון המעבר בין קולנוע אילם לקולנוע מדבר והמעבר מקולנוע בשחור לבן לקולנוע בצבע. בשל היותו הקולנוע אומנות הנעה על פני הזמן והמרחב ומציגה תפיסות שונות ומגוונות של אלה, נדון ביחסי הגומלין בין אדריכלות, עיצוב פנים ואורבניזם לבין הקולנוע. לבסוף נבחן את תפקידן של אמנויות משנה כגון עיצוב תאורה, עיצוב סט, עיצוב תלבושות, עריכה ועוד על התוצר הסופי: הסרט. דרך מעקב אחר שלבי התפתחות הקולנוע, על רקע היבדלותו משאר האומנויות מחד והתמזגותו איתן מאידך, ניתן יהיה להבין את מעמדו האונטולוגי החדש של הקולנוע בעידן הדיגיטלי והפוסטמודרני.